

**LIETUVOS BANKAS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR REVOLUT BANK UAB GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-07-07 Nr. 429-292
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti pareiškėjo ir *Revolut Bank UAB* (buvo *Revolut Payments UAB*¹) (toliau – bankas) ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. lapkričio 7 d. pareiškėjas ir bankas sudarė mokėjimo paslaugų teikimo sutartį (toliau – Sutartis), pagal kurią pareiškėjui buvo atidaryta mokėjimo sąskaita Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – sąskaita). 2022 m. sausio 26 d. nuo 11 val. 2 min. iki 13 val. 48 min. pareiškėjas iš sąskaitos atliko šias devynias mokėjimo operacijas (toliau visos kartu – ginčijamos mokėjimo operacijos):

- 1) 11 val. 2 min. 10 sek. 2 500 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 1) gavėjui (*duomenys neskelbiami*) (toliau – gavėjas Nr. 1);
- 2) 11 val. 2 min. 51 sek. 2 730 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 2) gavėjui Nr. 1;
- 3) 12 val. 4 min. 50 sek. 3 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 3) gavėjai (*duomenys neskelbiami*) (toliau – gavėjas Nr. 2);
- 4) 12 val. 5 min. 30 sek. 3 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 4) gavėjui Nr. 2;
- 5) 12 val. 5 min. 48 sek. 3 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 5) gavėjui Nr. 2;
- 6) 12 val. 7 min. 4 sek. 3 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 6) gavėjui Nr. 2;
- 7) 12 val. 7 min. 45 sek. 3 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 7) gavėjui Nr. 2;
- 8) 12 val. 46 min. 55 sek. 3 928 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 8) gavėjui Nr. 1;
- 9) 13 val. 48 min. 2 000 GBP mokėjimo operaciją (toliau – ginčijama mokėjimo operacija Nr. 9) gavėjui Nr. 1.

Kiekvieną iš nurodytų ginčijamų mokėjimo operacijų bankas įvykdė iš karto po jų inicijavimo, jų sumas pervesdamas į pareiškėjo nurodytas, banke esančias gavėjų mokėjimo sąskaitas.

2022 m. sausio 26 d. 19 val. 4 min. pareiškėjas kreipėsi į banką, informuodamas, kad ginčijamas mokėjimo operacijas atliko dėl trečiųjų asmenų padarytų sukčiavimo veiksmų, ir paprašė gražinti šių mokėjimo operacijų sumas. Pareiškėjo teigimu, 2022 m. sausio 26 d. ryte jis sulaukė trečiojo asmens, prisistačiusio Jos Didenybės pajamų ir muitų (angl. *Her Majesty's Revenue and Customs*) įstaigos (toliau – HMRC įstaiga) atstovu, skambučio. Šio skambučio metu pareiškėjas buvo informuotas, kad HMRC įstaiga ketina pateikti jam kaltinimus dėl muitų taisyklių pažeidimo, mokesčių slėpimo ir kitų nusižengimų, o norint išvengti šių kaltinimų būtina sumokėti užstatą, pervedant lėšas į HMRC įstaigos sąlyginio deponavimo sąskaitą. Pareiškėjas iš pradžių pamanė, kad tai sukčiavimo ataka, bet vėliau, pabendravęs su keliais skirtingais

¹ *Revolut Payments UAB* buvo reorganizuota, ją prijungiant prie *Revolut Bank UAB*, todėl nuo 2022 m. liepos 1 d. *Revolut Payments UAB* teisės ir pareigos pagal jos sudarytas galiojančias finansinių paslaugų ir kitas sutartis, įskaitant iš šių sutarčių kilusius ginčus, perėjo *Revolut Bank UAB*.

asmenimis, taip pat prisistačiusiais HMRC įstaigos atstovais, patikėjo jais ir atliko ginčijamas mokėjimo operacijas į HMRC atstovais prisistačiusių asmenų nurodytų gavėjų mokėjimo sąskaitas. 2022 m. sausio 26 d. vakare supratęs, kad atlikdamas ginčijamas mokėjimo operacijas galbūt tapo telefoninių sukčių auka, pareiškėjas iš karto kreipėsi į banką ir Jungtinės Karalystės nacionalinę sukčiavimo pranešimų agentūrą „Action Fraud“.

2022 m. vasario 15 d. bankas informavo pareiškėją, kad savo lėšomis nekompensuos ginčijamų mokėjimo operacijų sumų, tačiau kreipėsi į šių sumų galutinių gavėjų mokėjimo paslaugų teikėjus dėl galimybės grąžinti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas pareiškėjui.

2022 m. vasario 16 d. pareiškėjas pateikė bankui skundą, prašydamas, kad bankas kompensuotų jam ginčijamų mokėjimo operacijų sumas. Pareiškėjas nurodė, kad ginčijamas mokėjimo operacijos laikytinos neautorizuotomis, nes jis nežinojo, kad jas atlieka sukčiaujantiems gavėjams.

Bankas 2022 m. kovo 2 d. atsakyme pareiškėjui savo sprendimą netenkinti jo prašymo argumentavo tuo, kad ginčijamas mokėjimo operacijas autorizavo pats pareiškėjas ir, prieš jas atliekant, bankas buvo įspėjęs pareiškėją apie galimas sukčiavimo rizikas.

Nesutikdamas su banko atsakymu pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką, prašydamas išnagrinėti kilusį ginčą ir rekomenduoti bankui kompensuoti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas. Pareiškėjo vertinimu, ginčijamos mokėjimo operacijos laikytinos neautorizuotomis, nes jų atlikimo metu jis nežinojo, kad bendrauja su telefoniniais sukčiais ir būtent jiems atlieka šias mokėjimo operacijas. Dėl to bankas, nesiėmęs reikiamų priemonių, kad apsaugotų pareiškėją nuo trečiųjų asmenų sukčiavimo ir laiku sustabdytų ginčijamų mokėjimo operacijų įvykdymą, turi kompensuoti pareiškėjui jų sumas.

Lietuvos bankui pateiktame atsiliepime bankas nurodė pagrįstai priėmęs vykdyti ir įvykdęs ginčijamas mokėjimo operacijas, nes jos buvo autorizuotos paties pareiškėjo (įrodymai, patvirtinantys ginčijamų mokėjimo operacijų autorizavimą, pateikti). Banko teigimu, ginčijamos mokėjimo operacijos buvo įvykdytos laikantis Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 29 straipsnio 1 dalies ir 50 straipsnio nuostatų. Pasisakydamas dėl pareiškėjo nurodytų aplinkybių, susijusių su ginčijamų mokėjimo operacijų neatšaukimu, bankas atkreipė dėmesį, kad, pagal Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalį, mokėjimo paslaugų vartotojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas. Atsižvelgdamas į tai, kad ginčijamos mokėjimo operacijos buvo tinkamai autorizuotos paties pareiškėjo, bankas teigė neturėjęs įstatyminiu ir (arba) sutartinio pagrindo atsisakyti vykdyti pareiškėjo inicijuotas ginčijamas mokėjimo operacijas.

Bankas nesutiko ir su pareiškėjo teiginiu, kad nagrinėjamu atveju jis nesiėmė priemonių, galėjusių apsaugoti pareiškėją nuo galimų sukčiavimo rizikų. Bankas pateikė įrodymus, patvirtinančius, kad iki ginčijamų mokėjimo operacijų atlikimo ir jų atlikimo metu banko programėlėje pareiškėjui buvo teikti įspėjimai apie galimas rizikas atliekant mokėjimus naujiems ir (ar) galimai nežinomiems gavėjams. Be to, iki atliekant ginčijamas mokėjimo operacijas, banko automatinė sistema buvo atmetusi pareiškėjo prieš tai inicijuotus du mokėjimus tiems patiems gavėjams, t. y. 2022 m. sausio 26 d. 11 val. 1 min. inicijuotus 5 230 GBP mokėjimą gavėjui Nr. 1 ir 15 000 GBP mokėjimą gavėjui Nr. 2 (toliau abu mokėjimai – pradiniai mokėjimai), pateikdama pareiškėjui pranešimą apie tai, kad šie mokėjimai buvo atmesti dėl prevencinių priežasčių, siekiant apsaugoti pareiškėjo interesus ir įspėti jį apie galimas sukčiavimo rizikas. Pranešimuose taip pat buvo nurodyta, kad, jei pareiškėjas pageidauja, jis gali atlikti mokėjimus tiems patiems gavėjams dar kartą ir tokie mokėjimai banko pakartotinai nebus atmesti, tačiau, paaiškėjus, kad gavėjai yra sukčiai, pareiškėjas rizikuoja prarasti savo lėšas be galimybės jų atgauti. Nepaisydamas minėtų įspėjimų pareiškėjas pakartotinai atliko paskesnius mokėjimus gavėjams, t. y. ginčijamas mokėjimo operacijas.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo nurodytų aplinkybių, susijusių su ginčijamų mokėjimo operacijų neatšaukimu, bankas atkreipė dėmesį į Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad mokėjimo paslaugų vartotojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas, ir šio įstatymo 43 straipsnio 3 dalies nuostatą, kad mokėtojo sąskaitą tvarkantis mokėjimo paslaugų teikėjas negali atsisakyti vykdyti pateikto mokėjimo nurodymo, kai įvykdytos visos mokėtojo ir jo mokėjimo paslaugų teikėjo sudarytoje bendrojoje mokėjimo paslaugų teikimo sutartyje nustatytos sąlygos. Atsižvelgdamas į tai, kad ginčijamos mokėjimo operacijos buvo tinkamai autorizuotos paties pareiškėjo, bankas teigė neturėjęs įstatyme nustatyto arba sutartinio pagrindo atsisakyti jas vykdyti. Nepaisydamas to, kad Mokėjimų įstatymas neįpareigoja sudaryti pareiškėjui galimybę atšaukti ginčijamų

mokėjimo operacijų po to, kai sueina šio įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nurodytas terminas, bankas, siekdamas padėti pareiškėjui atgauti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas, kreipėsi į galutinių ginčijamų mokėjimo operacijų sumų gavėjų mokėjimo paslaugų teikėjus dėl galimybės gražinti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas, tačiau jų atgauti nepavyko.

Atsižvelgdamas į išdėstytą informaciją ir argumentus, bankas prašė atmesti pareiškėjo reikalavimą.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Lietuvos bankas ginčo nagrinėjimo proceso metu neatlieka Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42¹ straipsnyje reglamentuotų patikrinimų, skirtų faktinėms aplinkybėms, susijusioms su Lietuvos banko prižiūrimo finansų rinkos dalyvio galimu Lietuvos banko kompetencijai priskirtų teisės aktų reikalavimų pažeidimu, nustatyti ir įvertinti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Ginčas kilo dėl to, kad bankas atsisakė kompensuoti pareiškėjui ginčijamų mokėjimo operacijų, kurių bendra vertė 26 158 GBP, sumas.

Iš šalių pateiktos informacijos ir dokumentų matyti, jog tarp jų nėra ginčo dėl to, kad pareiškėjas pats inicijavo ginčijamas mokėjimo operacijas savo sąskaitoje. Nors paskesniuose kreipimuose į banką, taip pat kreipdamasis į Lietuvos banką, pareiškėjas tam tikrais atvejais pavadino ginčijamas mokėjimo operacijas neautorizuotomis, remdamasis tuo, kad jas atlikdamas nežinojo, jog buvo apgautas trečiųjų asmenų, tačiau jis neneigė, kad pats jungėsi prie savo sąskaitos ir joje atliko šias mokėjimo operacijas, t. y. šalių sutartais būdais pats pateikė bankui atitinkamus mokėjimo nurodymus dėl ginčijamų mokėjimo operacijų vykdymo (toliau – mokėjimo nurodymai) ir pats davė savo sutikimą juos vykdyti. Šios aplinkybės, Lietuvos banko nuomone, rodo, kad pareiškėjas klaidingai suvokia mokėjimo operacijų autorizavimo sampratą, nepagrįstai autorizavimą siedamas su vėliau paaiškėjusiomis nepageidautinomis ginčijamų mokėjimo operacijų atlikimo pasekmėmis, o ne su ginčijamų mokėjimo operacijų atlikimo metu jo paties sąmoningai ir kryptingai atliktais veiksmais, kurie Mokėjimų įstatymo kontekste ir šalių sutartiniuose santykiuose reiškė ginčijamų mokėjimo operacijų autorizavimą. Atsižvelgdamas į tai, kad ginčo byloje nenustatyta aplinkybių, kurios keltų abejonių dėl ginčijamų mokėjimo operacijų autorizavimo, taip pat į tai, kad pareiškėjas neginčijo, jog pats atliko ginčijamas mokėjimo operacijas, Lietuvos bankas daro išvadą, kad tarp šalių nėra ginčo dėl ginčijamų mokėjimo operacijų tinkamo autorizavimo. Dėl to ginčijamų mokėjimo operacijų autorizavimo klausimas sprendime nebus plačiau analizuojamas, o ginčijamos mokėjimo operacijos laikytinos autorizuotomis.

Kaip minėta, nagrinėjamu atveju esminis pareiškėjo reikalavimas bankui yra, kad bankas kompensuotų jam ginčijamų mokėjimo operacijų sumas. Pareiškėjo teigimu, bankas turėjo imtis priemonių apsaugoti pareiškėją nuo gavėjų sukčiavimo ir atsisakyti vykdyti jo inicijuotas ginčijamas mokėjimo operacijas, o to nepadaręs – turi kompensuoti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas. Bankas teigė, kad neturėjo teisinio pagrindo atsisakyti vykdyti tinkamai autorizuotų ginčijamų mokėjimo operacijų, jas įvykdė laikydamasi pareiškėjo pateiktuose mokėjimo nurodymuose, bankui taikomuose teisės aktuose ir Sutartyje nustatytų sąlygų, todėl neprivalo kompensuoti jų sumų. Bankas pabrėžė, kad, priešingai negu nurodė pareiškėjas, jis ne kartą jį įspėjo apie galimas sukčiavimo rizikas, o vėliau bandė padėti atgauti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas, tačiau to padaryti nepavyko dėl ne nuo banko priklausančių aplinkybių.

Ginčas kilo iš pareiškėją ir banką siejančių mokėjimo paslaugų teikimo santykių. Mokėjimo paslaugų teikėjų veiklą, mokėjimo paslaugų teikimą, mokėjimo operacijų autorizavimą ir vykdymą, mokėjimo paslaugų vartotojų ir mokėjimo paslaugų teikėjų teises ir pareigas, susijusias su mokėjimo paslaugomis, kai mokėjimo paslaugų teikimas yra verslas, reglamentuoja Mokėjimų įstatymas.

Nors pareiškėjas teigė, kad bankas nesiėmė apsaugos nuo galimų sukčiavimo rizikų priemonių, tačiau byloje surinkti duomenys patvirtino, jog bankas dėjo pastangas, kad

pareiškėjas būtų tinkamai informuotas apie galimas sukčiavimo rizikas ir priemones, kurių turėtų imtis, kad nuo jų apsaugotų. Pirmą, Sutarties 14 punkte („Atidžiai įveskite asmens, kuriam norite sumokėti, duomenis“) nurodyta: „įsitikinkite, kad žinote asmenį, kuriam atliekate mokėjimą. Jei kas nors paprašytų atlikti mokėjimą, bet jūs nebūtumėte tikri, kas yra gavėjas arba kam yra skirtas mokėjimas, galite tapti sukčių auka ir tokiu atveju mes negalėsime sugražinti šių pinigų jums“. Panašios nuostatos įtvirtintos ir Sutarties 15 punkte („Kas nutiks, jei mokėjimas buvo išsiųstas ne į tą sąskaitą, apskritai nebuvo išsiųstas arba buvo atidėtas“), t. y. nurodyta, kad: „visada įsitikinkite, kad žinote asmenį, kuriam mokate. Jei kas nors kreipiasi į jus ir prašo atlikti mokėjimą, bet nesate tikri, kas jie yra ir už ką mokama, galite tapti sukčių auka“, „jei nesate tikri, kad asmuo yra tuo, kuo sako esąs, galite sumokėti netinkamam asmeniui ir prarasti pinigus“. Sutarties 5 punkte („Kaip gausiu informaciją apie mokėjimus į savo sąskaitą ir iš jos?“) nurodyta, kad: „informuosime apie su jūsų sąskaita susijusį sukčiavimą ar įtariamą sukčiavimą. Taip pat šiuo būdu jus informuosime ir apie saugumo grėsmes jūsų sąskaitai. Rekomenduojame šią informaciją reguliariai tikrinti „Revolut“ programėlėje“.

Antra, aktualiu laikotarpiu banko programėlėje pareiškėjui buvo papildomai pateikti net 6 įspėjimai apie galimas sukčiavimo rizikas atliekant mokėjimus gavėjams, t. y.:

1) 2022 m. sausio 26 d. 11 val. ir 12 val. 3 min. – du pranešimai, kuriais pareiškėjas buvo informuotas apie jo pateiktų duomenų apie gavėjus nesutapimus, prašomas dar kartą patikrinti šiuos duomenis ir įspėtas atlikti mokėjimus šiems gavėjams tik, jei yra tikras, kad gavėjai yra patikimi;

2) 2022 m. sausio 26 d. 11 val. 1 min. ir 12 val. 4 min. – du pranešimai, kuriais pareiškėjas buvo informuotas, kad banko automatinės sistemos identifikavo pradinius mokėjimus kaip įtartinus ir, siekiant apsaugoti pareiškėją, juos atmetė. Taip pat įspėtas, kad, jei pageidauja, jis gali atlikti paskesnius mokėjimus tiems patiems gavėjams ir tokie mokėjimai nebus atmesti, tačiau paaiškėjus, kad gavėjai yra sukčiai, jis gali prarasti lėšas ir niekada jų neatgauti;

3) 2022 m. sausio 26 d. 11 val. 1 min. – du pranešimai, kuriais pareiškėjas buvo įspėtas netęsti mokėjimų gavėjams, jei nėra tikras, kad juos pažįsta ir jais pasitiki, nes taip rizikuoja prarasti lėšas. Taip pat įspėtas, kad sukčiai gali apsimesti kitais žmonėmis.

Dviejuose iš nurodytų pranešimų bankas pateikė pareiškėjui nuorodą į interneto svetainę <https://takefive-stopfraud.org.uk>, kurioje jis galėjo susipažinti su visuotinai paplitusių ir vykdomų sukčiavimo atakų aprašymais. Atkreiptinas dėmesys, kad paspaudus nuorodą atsidarančiame lange iš karto matomas pranešimas apie sukčiavimo schemas, kai sukčiai elektroniniu paštu, telefonu ar kitaip apsimesta patikimomis organizacijoms (nagrinėjamu atveju pareiškėjui tai būtų buvę ypač aktualu).

Įspėjamieji pranešimai pareiškėjui išsiųsti ir ginčijamos mokėjimo operacijos atliktos skirtingais laikotarpiais (tarp ginčijamų mokėjimo operacijų Nr. 1 ir Nr. 9 yra beveik 3 valandų skirtumas). Byloje nėra duomenų apie tai, kad pareiškėjas, gavęs minėtus pranešimus, būtų kreipęsis į banką ir siekęs išsiaiškinti tokių pranešimų ir (ar) pradinių mokėjimų atmetimo priežastis, nors, remiantis šalių pateikta informacija, turėjo tokią galimybę. Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjas prisipažino bankui įtaręs, jog bendrauja su telefoniniais sukčiais, tačiau, kaip matyti iš bylos duomenų, nepaisydamas gautų įspėjimų ir jam pačiam kilusių įtarimų, atliko ginčijamas mokėjimo operacijas. Nepavykus atlikti dviejų pradinių mokėjimų, pareiškėjas sąmoningai atliko kelias ginčijamas mokėjimo operacijas, kurių bendra suma sutapo su nepavykusių atlikti pradinių mokėjimų bendra suma, t. y. vietoj 11 val. 1 min. inicijuoto 5 230 GBP pradinio mokėjimo gavėjui Nr. 1 pareiškėjas tam pačiam gavėjui 11 val. 2 min. atliko dvi tokios pačios vertės ginčijamas mokėjimo operacijas (Nr. 1 ir 2), o vietoj 12 val. 4 min. inicijuoto 15 000 GBP pradinio mokėjimo gavėjui Nr. 2 pareiškėjas 12 val. 4–7 min. atliko penkias tokios pačios vertės ginčijamas mokėjimo operacijas (Nr. 3, 4, 5, 6 ir 7). Neatmestina, kad tokiais veiksmais buvo siekiama sumažinti galimą pakartotinių mokėjimų, t. y. ginčijamų mokėjimo operacijų, atmetimo riziką. Įvertinus tai, kad pareiškėjas ne kartą buvo įspėtas apie galimas rizikas ir kad pakartotiniai mokėjimai tiems patiems gavėjams nebus stabdomi, darytina išvada, kad galimos rizikos, dėl kurių jis buvo įspėtas, pareiškėjui tuo metu buvo priimtinos ir jis aktyviais veiksmais siekė ginčijamų mokėjimo operacijų įvykdymo.

Vertinant pareiškėjo argumentus, kad bankas turėjo nevykdyti pareiškėjo inicijuotų ir tinkamai autorizuotų ginčijamų mokėjimo operacijų, visų pirma pažymėtina, kad, pagal Mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, kai įvykdytos visos mokėtojo ir mokėjimo paslaugų teikėjo bendrojoje sutartyje nustatytos sąlygos, mokėtojo sąskaitą tvarkantis mokėjimo paslaugų teikėjas negali atsisakyti įvykdyti mokėjimo nurodymo, nesvarbu, ar mokėjimo

nurodymas inicijuotas mokėtojo, įskaitant inicijavimą per mokėjimo inicijavimo paslaugos teikėją, gavėjo ar per gavėją, išskyrus atvejus, kai tai draudžia kiti teisės aktai. Duomenų, kurie leistų teigti, kad pareiškėjo inicijuoti mokėjimo nurodymai buvo pateikti pažeidžiant Sutarties, Mokėjimų įstatymo ir (ar) kitus teisės aktus, nenustatyta. Nors pareiškėjas teigė manęs, kad ginčijamas mokėjimo operacijas atlieka HMRC įstaigai, bankui pateiktuose mokėjimo nurodymuose kaip lėšų gavėjai buvo nurodyti fiziniai asmenys (gavėjai), o ne HMRC įstaiga.

Pažymėtina, kad mokėjimo paslaugų teikimą reglamentuojantys teisės aktai nenustato mokėjimo paslaugų teikėjams imperatyvios pareigos tikrinti mokėtojo pateiktų duomenų, įskaitant lėšų gavėjo duomenis. Priešingai, pagal Mokėjimų įstatymo 50 straipsnio 1 ir 5 dalis, kai mokėtojas mokėjimo paslaugų teikėjui nurodo lėšų gavėjo mokėjimo sąskaitos numerį (unikalų identifikatorių), nesvarbu, kokius kitus lėšų gavėjų duomenis mokėtojas pateikė mokėjimo paslaugų teikėjui (pvz., įmonės pavadinimas, adresas ar pan.), mokėjimo paslaugų teikėjas atsako mokėtojui tik už mokėjimo operacijos vykdymą pagal mokėtojo nurodytą lėšų gavėjo mokėjimo sąskaitos numerį. Ši nuostata galioja nepriklausomai nuo to, ar mokėjimo operacijos atliekamos tarp mokėjimo sąskaitų toje pačioje finansų įstaigoje, ar skirtingose finansų įstaigose. Taigi, už mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjui pateiktame mokėjimo nurodyme nurodytų duomenų teisingumą pirmiausia atsako tokį mokėjimo nurodymą pateikęs mokėjimo paslaugų vartotojas, o ne mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas.

Duomenų, kurie leistų teigti, kad bankas, priimdamas vykdyti pareiškėjo pateiktus mokėjimo nurodymus ir (arba) juos vykdydamas, galėjo (turėjo) suprasti, jog pareiškėjas, atlikdamas ginčijamas mokėjimo operacijas fiziniams asmenims (gavėjams), tikėjosi, kad jas atlieka HMRC įstaigai, ir (arba) kad bankas žinojo (turėjo žinoti), jog gavėjai ir (ar) su jais susiję tretieji asmenys (byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad su pareiškėju telefonu bendravę HMRC įstaigos atstovais prisistatę asmenys ir gavėjai sutampa) atlieka neteisėtus veiksmus, t. y. apgaulės būdu įtikino pareiškėją atlikti ginčijamas mokėjimo operacijas, nenustatyta. Kitų aplinkybių, kad bankas būtų galėjęs nevykdyti pareigos laikytis Mokėjimų įstatymo 43 straipsnio 3 dalyje nustatyto reikalavimo vykdyti jam tinkamai pateiktus mokėjimo nurodymus, taip pat nenustatyta. Kaip matyti iš bylos dokumentų, sukčiavimo aplinkybės bankui tapo žinomos tik po to, kai pareiškėjas pats apie tai jį informavo praėjus beveik 5 valandoms nuo paskutinės ginčijamos mokėjimo operacijos įvykdymo.

Mokėjimų įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, kai mokėjimo nurodymą tiesiogiai inicijuoja mokėtojas, jo mokėjimo paslaugų teikėjas atsako mokėtojui už tinkamą mokėjimo operacijos įvykdymą, nebent mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas žino ir gali patvirtinti mokėtojui ir gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjui, kad gavėjo mokėjimo paslaugų teikėjas gavo mokėjimo operacijos sumą, kaip nustatyta šio įstatymo 46 straipsnyje, reglamentuojančiame mokėjimo į mokėjimo sąskaitas operacijų vykdymo terminus. Iš turimų duomenų matyti, kad bankas pareiškėjo pateiktus mokėjimo nurodymus įvykdė pagal juose nurodytus gavėjų mokėjimo sąskaitų numerius (unikalius identifikatorius). Mokėjimų įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad mokėtojas bet kuriuo metu iki šio įstatymo 44 straipsnyje nustatyto neatšaukiamumo momento gali panaikinti sutikimą įvykdyti mokėjimo operaciją. Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokėjimo paslaugų vartotojas negali atšaukti mokėjimo nurodymo po to, kai jį gauna mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis. To paties straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad po to, kai mokėjimo nurodymas yra gautas mokėjimo paslaugų teikėjo, jį atšaukti galima tik tuo atveju, jeigu dėl to susitaria mokėjimo paslaugų vartotojas ir atitinkamas mokėjimo paslaugų teikėjas, o šio straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais būtinas ir gavėjo sutikimas.

Iš bylos duomenų matyti, kad dėl ginčijamų mokėjimo operacijų pareiškėjas kreipėsi į banką praėjus 5 valandoms nuo paskutinės ginčijamos mokėjimo operacijos (Nr. 9) ir 8 valandoms nuo pirmosios ginčijamos mokėjimo operacijos (Nr. 1) atlikimo, t. y. kai visos ginčijamos mokėjimo operacijos jau buvo įvykdytos ir jų sumos buvo ne tik įskaitytos į gavėjų mokėjimo sąskaitas, bet ir prieš mažiausiai 4 valandas, skaičiuojant nuo pareiškėjo kreipimosi į banką momento, pervestos į mokėjimo sąskaitas kitose finansų įstaigose. Taigi pareiškėjas į banką kreipėsi suėjus Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatytam terminui, po kurio atšaukti mokėjimo nurodymo nėra galimybės, nebent yra to paties straipsnio 4 dalyje nurodytos aplinkybės, t. y. jei dėl to susitaria mokėjimo paslaugų vartotojas ir atitinkamas mokėjimo paslaugų teikėjas ir, kai taikoma, yra gautas lėšų gavėjo sutikimas.

Atsižvelgdamas į tai, kad ginčijamų mokėjimo operacijų sumos pareiškėjo kreipimosi į banką metu jau buvo pervestos į mokėjimo sąskaitas kitose finansų įstaigose, bankas, siekdamas padėti pareiškėjui atgauti šias sumas, kreipėsi į šias finansų įstaigas dėl ginčijamų

mokėjimo operacijų atšaukimo ir jų sumų sugražinimo, tačiau jų atgauti nepavyko. Taigi nors bankas geranoriškai sudarė pareiškėjui papildomą galimybę mėginti atšaukti ginčijamas mokėjimo operacijas (Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 4 dalis), jų atšaukimas nebebuvo galimas dėl ne nuo banko priklausančių priežasčių, kurios, Lietuvos banko vertinimu, gali būti prilygintos Mokėjimų įstatymo 44 straipsnio 4 dalyje nurodytam būtino lėšų gavėjo sutikimo atšaukti įvykdytą mokėjimo operaciją negavimui.

Kaip minėta, šalys neginčija to, kad ginčijamas mokėjimo operacijas atliko pats pareiškėjas, todėl jos laikytinos autorizuotomis. Autorizuotų mokėjimo operacijų atveju mokėtojo mokėjimo paslaugų teikėjas neturi imperatyvios pareigos gražinti mokėtojui jų sumas, išskyrus Mokėjimų įstatymo 41 straipsnyje nustatytus lėšų gavėjo ar per lėšų gavėją inicijuotų mokėjimo operacijų sumų gražinimo atvejus, kurie nagrinėjamu atveju nėra aktualūs, nes ginčijamas mokėjimo operacijas iš savo sąskaitos tiesiogiai inicijavo pats pareiškėjas.

Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas neatlieka patikrinimų, siekdamas nustatyti, ar buvo pažeisti teisės aktų reikalavimai, o sprendimą priima įvertinęs ginčo šalių pateiktus konkrečius įrodymus. Ginčo byloje nėra duomenų, kurie leistų pagrįstai konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju bankas, kaip mokėjimo paslaugų teikėjas, pažeidė jam taikomų teisės aktų reikalavimus ir dėl tokių pažeidimų bankui kilo (galėtų kilti) pareiga kompensuoti pareiškėjui autorizuotų ginčijamų mokėjimo operacijų sumas.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus duomenis, nėra pagrindo teigti, kad bankas nepagrįstai ir (ar) neteisėtai priėmė vykdyti pareiškėjo inicijuotas ir autorizuotas ginčijamas mokėjimo operacijas, jas įvykdė, jų pareiškėjo prašymu neatšaukė ir (ar) atsisakė kompensuoti pareiškėjui šių operacijų sumas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad tenkinti pareiškėjo reikalavimo ir rekomenduoti bankui kompensuoti ginčijamų mokėjimo operacijų sumas nėra teisinio pagrindo, todėl pareiškėjo reikalavimas yra atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo Mederic'o Jean'o reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis